Waarde Pierre Reverdy,

Bijna een halve eeuw na je dood stuur ik je vandaag met de 'hemelpost' een brief met de heimelijke bedoeling dat anderen (die de wenkbrauwen fronsen als ze je naam horen) hem zouden lezen.

Is het niet bedroevend dat een van de grootste dichters van de twintigste eeuw zich nog altijd in de marge bevindt? Of heeft je werk bewust voor deze plaats in de literaire receptie gekozen? Enkele jaren geleden merkte Rein Bloem, je Nederlandse vertaler, al op dat je oeuvre allang in de Pléiade van Gallimard had moeten worden bijgezet. Misschien schuwen je gedichten de aandacht van het grote publiek, vluchten ze in hun eigen eenzaamheid ver weg van het podiumgedruis. Je werk is immers van een tijdloze halsstarrigheid.

In overeenstemming met je poëzie ben je van 1926 af tot je dood, weg van het turbulente kunstenaarsleven in Parijs, in Solesmes gaan wonen. Je leefde er teruggetrokken in wat je een *"affreux petit village réel"* noemde in de geladenheid van de stilte. "*Ici, les horloges même ont l'air de sonner les heures solennellement"*, schreef je.

Solennellement, dat letterlijk plechtig of statig betekent en in *Van Dale* staat het vernederlandst tot solemneel. Het verbasterde solemneel hoor ik in het Franse Solesmes weerklinken als een galm in zijn toren.

Solemneel: een woord waarin het Vlaamse klokzeel hangt dat het brons klaar en ingetogen doet luiden in de druilerige ochtend, ver hiervandaan, dicht in mijn oor, slag op slag, een afstand in de tijd gemeten, altijd tussen je korte afgepaste zinnen en regels, tussen je uitgebeende woorden.

Je woonde er in de nabijheid van een abdij waar het gregoriaans in zorgvuldig geslepen stemmen binnen de kale muren wordt bewaard. Schreef jij niet dat in Solesmes *"les oiseaux sont disciplinés comme des moines silencieux et leurs notes comme assourdies"*. Ik herinner me ook in je dagboekachtige notities gelezen te hebben dat in Solesmes zelfs de vogels gregoriaans floten. Hoor ik ditzelfde gregoriaans samen met het gezang van de vogels, met het geluid van de aanhoudende regen, met de stappen in de lege straat in je opengewerkte versbouw aanwezig?

> 'Het is niet zo eenvoudig als het lijkt, eenvoudig te zijn', heb je ooit genoteerd

Jij bent voor mij de dichter die het dichtst van allen bij de beeldende kunst staat, jij die uit een familie van beeldhouwers en houtsnijders stamde. Ik betrap me erop dat ik je gedichten wil betasten, dat ik ze als schilderijen of tekeningen lees.

Als schilder zou je zeker geen uitgesproken colorist geweest zijn. Je voelde je verwant met het kubisme van je vrienden Georges Braque, Pablo Picasso en Juan Gris. Ook zij hielden hun palet beperkt tot grijswaarden, tot aardkleuren als oker en bruin, tot tanend wit en valend zwart. Het zijn die kleuren die de geest van je werk bepalen.

Main d'oeuvre noemde je ooit een verzameling van je gedichten. Het is een titel die boven je gehele werk zou kunnen staan. Handwerk. Duurzaam en statisch. Zoals jij het zelf eens omschreef: "Duurzame kunst kan alleen statisch zijn." Statisch, maar dan van een inwendige, niet te achterhalen en steeds rusteloze beweeglijkheid.

Je realiteit is de realiteit van je taal. Een taal die van een geheimzinnige eenvoud getuigt. "Het is niet zo eenvoudig als het lijkt, eenvoudig te zijn", heb je ooit genoteerd. Met telkens opnieuw opduikende woorden als schaduw weg grens wind water lucht schreeuw lamp deur licht hand, heb je een universum geschapen dat zich nooit helemaal prijsgeeft.

Met scherpe, ver uit elkaar liggende en dwingend in elkaar grijpende en tegen de werkelijkheid botsende beelden heb je de lezer op onverwachte sporen gezet. De helderheid van je poëzie licht op, maar lost het mysterie niet op, het maakt het aangrijpend voelbaar en laat ons in verstomming achter.

Achter en voor de muur van je gedichten. In durende wanhoop. Tot de rand. Zonder grens. Zonder bestemming. Buiten elk bereik.

Met stille groet,

Roland Jooris

Teerbeminde,

Er is niets veranderd sinds je als vermist werd opgegeven. Nog steeds jaagt de wind door het huis. Men heeft het over de regenwolken die over het land komen. Misschien valt het water, misschien ook niet. Elke windstoot klinkt in onze oren als het razen van vuur. Het put ons uit, mij en het kleintje. Midden in de dag val ik in slaap. Ik droom van kamers die zich openen, gordijnen die van hun roede vallen, schrikbarend zonlicht op de tegelvloeren. Dan word ik verhit wakker, hoop snel opnieuw weer in te slapen.

Je kleine jongen weert zich goed. Hij weet niet van jou af, kent alleen zijn dorst. Als hij mij niet tijdig aantreft zuigt hij op zijn handje, zo driftig dat het lijkt alsof hij het wil opzwelgen. Of hij pakt mijn vel in zijn mond, zuigt blauwe plekken in mijn arm. Hij vindt me met zijn neus, weet in zijn slaap aan welke kant hij me moet zoeken. Hij masseert mijn borst en trekt zijn knieën hoog op, plaatst zijn voeten tegen me aan alsof hij me beklimt. Zijn mond aan me vastgeklonken met die zachte randen van zijn gehemelte, zijn neusvleugels wijd, vecht hij met me alsof ik hem ergens toe heb uitgedaagd. Pas als de melk stuwt wordt hij kalm, en gaat hij over tot een smartelijk, fronsend zuigen. "Hij verteert me", zeg ik tegen je moeder.

Soms blijft hij zuigen als hij allang voldaan is. Gewoon nog wat met de lippen bewegen om de schijn op te houden. Indutten, vervolgens boos worden omdat ik geruisloos van hem wegga. "Maar je slaapt!", zeg ik, en bij het horen van mijn stem gaan zijn ogen open, is hij ineens klaarwakker omdat ik hem beschuldig. Hij strekt zijn gebalde vuisten hoog boven zijn hoofd, een speekseldraad tussen zijn lip en mijn tepel, kromt zijn ruggengraat, niet alleen naar voor en naar achteren, maar ook opzij, in zijn lendenen beweeglijk als een salamander.

Nu en dan schrik ik van twee peuterhanden op de matras. Ons meisje, dat zo op je lijkt, wil bij me in bed, ze sleept voorwerpen mee die te groot voor haar zijn: je hemd, je laars, je schoudertas. Ze heeft de vlezigheid van pruim of perzik, ruikt naar zand en aarde, heeft vuile nagelranden; ik zet mijn schouder hoog tussen haar en het kleintje. Samen kijken we naar de hoornraaf op zoek naar hagedissen, of naar die vogels in de boomtoppen die ik nooit eerder heb gezien. Ze hebben een kuif van veren en een oranje snavel, soms zijn ze bruin, soms olijfgroen, altijd met een rauwe washuid en een kale nek.

Je moeder haalt de draad tussen haar tong en lippen voor ze hem in de naald stopt. "Wat maakt deze kinderen speciaal?", vraag ik haar. Ze slaat haar ogen op, antwoordt een tijdlang niet. Ons meisje heeft je hemd al als een schut om ons heen geslagen als ze zegt: "Dat ze de kinderen zijn van hun vader. Liefdeskinderen, niet meer dan dat. Dat wij allemaal de tijd hebben gekend dat ze er nog niet waren, en ons die tijd nu niet meer kunnen voorstellen."

> Ik stel me voor dat je daar nu bent, op die plek in de rivierbedding die ik voor je onthield

Ik denk, mijn teerbeminde, aan toen we aan de bedding van de uitgedroogde rivier stonden. We liepen weg uit de huizen waarin we niet wilden opgroeien en maakten vuur tussen de aloë's. Uit een gat in de grond spoot plotseling een wolk van vleermuizen omhoog. Ze dwarrelden als vuurwerk door elkaar heen, met honderden opgeschrikt uit hun slaap, zonder het minste geluid.

"Zie je dat?", vroeg je, "Ondergrondse grotten! Hier wil ik later terugkomen. Onthoud deze plek voor me, wil je? Ik zou het zelf doen, maar ik ben te opgewonden."

Ik stel me voor dat je daar nu bent, op die plek in de rivierbedding die ik voor je onthield. Dat je daar wacht tot de kinderen groot zijn. Dat je daarom je kleren en je schoudertas tussen de aloë's hebt achtergelaten.

Ik heb nog nooit ijs gezien, maar toch voelt het alsof ik aanhoudend bezig ben ons kleintje uit het ijs omhoog te hakken. Ik schraap en krab, wrik hem los, een beeldschoon, ongeschonden vrieskind waar een adem uit omhoog kringelt, een kristal, een breekbare pop, bijna klaar om naar je toe te komen. En je dochter, zij is je schatbewaarder, ze strijkt de vouwen uit je hemd en wrijft je laarzen. Ze kijkt naar hoe je moeder je kapotte, door de zon en het zand verharde kleren verstelt. Niets gaat weer weg zoals het is gekomen, lijkt ze te denken, en ze behoudt de diepste stilte die ik ooit heb gehoord.

Je liefste,

Anne Provoost